

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 5, 2020 | 28.05.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.5.82](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.82)

УДК 338.48

А. Г. Абрамова,
к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанної справи,
Національний університет харчових технологій
ORCID: 0000-0001-7616-6064
Ю. А. Мирошник,
асистент кафедри готельно-ресторанної справи,
Національний університет харчових технологій
ORCID: 0000-0003-0076-7335

ЕКО-ТРЕНД В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ: ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

A. Abramova
PhD in Technical Sciences,
Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business, National University of Food Technology
Yu. Myroshnyk
assistant of the Department of Hotel and Restaurant Business,
National University of Food Technology

ECO-TREND IN HOSPITALITY: ECONOMIC AND SOCIAL ASPECTS

Метою статті є виявлення основних тенденцій розвитку еко-готелів в Україні, порівняння з закордонним досвідом.

Методика. Статистичною основою роботи виступають праці вітчизняних та закордонних авторів у сфері розвитку готельного господарства, наукова періодика, ресурси Інтернет-мережі.

Результати. У результаті дослідження проаналізовано світові та вітчизняні екологічні вимоги до засобів розміщення, що підтверджуються сертифікацією і присвоєнням певних знаків та маркування. Наведено ключові тенденції екологізації сучасних готелів.

Наукова новизна. Наведено дієві інструменти екологізації закладів сфери гостинності, щодо скорочення харчових відходів, сортування сміття, відмову від використання одноразового пластикового посуду, скорочення використання паперу, водо збереження та використання альтернативних джерел енергії.

Практична значимість. Екологізація діяльності засобів розміщення є одним з факторів розвитку сфери туризму та гостинності в рамках концепції сталого розвитку. Україна має достатні умови для розвитку екологічних засобів розміщення у відповідь на інтерес потенційних споживачів до даного напрямку розвитку готельного бізнесу.

General formulation of the problem. The current trends in the development of the world hospitality industry indicate its popularity and considerable interest in environmentally friendly

accommodation. Consumers are more conscious about choosing a hotel, choosing in many cases those who care about the environment, often agreeing to overpay for "green" goods and services. In recent years in many developed countries of the world more and more hoteliers have been inclined to implement the concept of an eco-friendly hotel, which is a well-thought-out system of comfortable living in harmony with the environment. This is a conceptually new perspective on the development of placement, which not only cares about nature, but also significantly reduce production costs.

Method. Methodical basis of the study are publications of domestic and foreign authors in the sphere of hotel industry, scientific periodicals, resources of Internet-network.

Results. The study analyzed the global and domestic environmental requirements for the facilities, which are confirmed by the certification and assignment of certain marks and markings. Key trends of greening of modern hotels are given.

Scientific novelty. Effective tools of greening of hospitality establishments are presented, concerning reduction of food waste, sorting of garbage, refusal of use of disposable plastic tableware, reduction of use of paper, water conservation and use of alternative energy sources.

Practical significance. Implementation of the program to create an environmentally friendly hotel product involves the development of a strategy to gradually reduce the harmful effects of the enterprise on the environment. Such a strategy should provide for a number of effective environmental measures aimed at changing the technological process of providing hotel services and the functioning of certain structures of the hotel business.

The greening of accommodation facilities is one of the factors of tourism and hospitality development within the sustainable development concept. Ukraine has sufficient conditions for the development of environmentally friendly accommodation facilities in response to the interest of potential consumers in this area of hotel business development.

Ключові слова: сфера гостинності; готель; екологізація; еко-готель; екологічна сертифікація; екологічне маркування.

Key words: hospitality; hotel; greening; eco-hotel; eco-certification; eco-labeling.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні тенденції розвитку світової сфери гостинності свідчать про її популяризацію та значний інтерес до екологічно чистих засобів розміщення. Споживачі більш свідомо підходять до вибору готелю, обираючи в багатьох випадках ті, що піклуються про довкілля, часто згодні переплатити за «зелені» товари та послуги.

Останніми роками у багатьох розвинених країнах світу все більше готельєрів схиляється до впровадження концепції екологічного готелю, що є якісно продуманою системою комфортного життя в гармонії з навколишнім природним середовищем. Це концептуально новий погляд на розвиток засобів розміщення, який дозволяє не тільки дбати про природу, а й істотно знизити витрати виробництва.

Метою статті є виявлення основних тенденцій розвитку еко-готелів в Україні, використовуючи досвід зарубіжних та вітчизняних дослідників, обґрунтування доцільності екологізації існуючих закладів розміщення та тих, що плануються до будівництва. При дослідженні використовували метод теоретичного узагальнення та порівняння.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню сучасних тенденцій розвитку сфери гостинності присвячено праці таких вітчизняних та закордонних авторів, як: А.О. Давидова, В.М. Зайцева, О.О. Лупич, О.О. Зеленко, Г.В. Довгаль, М. П. Мальська, Soutana Tania Kapiki, R. Srinivasa Rao, Dejan Djordjevic та інших. Серед вітчизняних науковців проблемі сертифікації та функціонування еко-готелів присвячені праці С.М. Журавльової, О.М. Данілової та інших.

Викладення основного матеріалу. Основним при «екологізації» готелю є завдання максимального використання природних ресурсів і натуральних матеріалів. В багатьох країнах світу відповідність готелів екологічним вимогам підтверджується сертифікацією і присвоєнням певних знаків, маркування. Оцінка засобів розміщення проводиться незалежними державним, регіональними і громадськими організаціями, що відповідають за розвиток туризму та екологію в певному регіоні. Всього у світі існує декілька десятків видів подібного маркування: «Green key» (Данія), «Green Globe» (Великобританія), «Nordic Swan Ecolabel» (Швеція) та інші.

Міжнародна екологічна програма «Green Key» («Зелений ключ») є частиною Foundation for Environmental Education (Міжнародної організації з екологічної освіти). Знак «Green Key» присвоюється з 1994

року закладам сфери готельного бізнесу терміном на 1 рік. Екомаркування даної організації станом на початок 2020 року присвоєно понад 3200 готелям та іншим закладам сфери гостинності у 65 країнах світу (рис. 1) [1].

Рис. 1. Дислокація готелів, що мають маркування «Green key»

Для отримання маркування «Green Key» готелі проходять оцінку по понад 70 критеріям в сфері екологічного контролю, кадрової політики, адміністрування, інформування гостей закладу, водопостачання, відходів та енергозбереження. Крім того, є критерії щодо освітлення, вентиляції, прибирання, роботи з маломобільними групами населення.

В Україні знаком «Green Key» відзначені 7 готелів: 1 в Івано-Франківській області (Radisson Blu Resort, Буковель), 1 в Васильківському районі Київської області (Maison Blanche, с. Митниця) та 5 в м. Київ (Ecohouse Hotel Galera, Park Inn by Radisson Kyiv, Troyitska Radisson Blu Hotel, Radisson Blu Hotel Podil та InterContinental).

В готелях мережі Radisson Blu діє програма «Відповідального бізнесу» (Responsible Business), що працює в наступних напрямках: 1) турбота про безпеку і здоров'я гостей та співробітників закладу, 2) повага до культурних та етнічних цінностей місцевої громади, 3) скорочення негативного впливу на навколишнє середовище.

Готель Maison Blanche проводить активну політику екологізації. Так, підбір будівельних матеріалів здійснювався з максимальним урахуванням екологічності (дерев'яні балки, глиняна черепиця, екологічна фарба, лаки та ін.). При оформленні номерів використовувалися лише натуральні матеріали: дерево (ліжка, підлога, лавки, столи), 100% льон і бавовна (фіранки, рушники, постільна білизна) і ін. Матраци виготовлені з натуральних матеріалів: кокос, водорості, шерсть, бавовна, льон, натуральний латекс. При збиранні і пранні білизни в готелі використовуються лише безпечні, біорозкладані, екологічні та органічні миючі засоби, серветки з мікрофібри, сода, лимонна кислота. У всіх приміщеннях засоби розміщення встановлені енергозберігаючі лампи LED. Для заощадливого використання водних ресурсів в санвузлах використовується система подвійного зливу. Крім того заклад сортує сміття та віддає на переробку органічне сміття.

При будівництві готелю InterContinental використовувалися переробні матеріали, а у номерах споруджені туалети з низькою витратою води.

«Green Globe» – провідна міжнародна програма сертифікації в сфері туризму, в рамках якої основна увага приділяється збереженню природних ресурсів та захисту навколишнього середовища. Щоб отримати сертифікат «Green Globe», закладу необхідно надати детальне підтвердження реалізації екологічних, соціальних та пов'язаних з персоналом стандартів, які оцінюються за 337 індикаторами, третина з яких є обов'язковими. Маркуванням «Green Globe» відзначені готелі у понад 90 країнах світу, однак в Україні таких готелів немає.

«Nordic Swan Ecolabel» - маркування для закладів готельного бізнесу, поширене в країнах Північної Європи. Оцінюється загальна екологічна програма готелю, енерго- і водо збереження, технології прання, прибирання, переробки сміття, технічний стан комунікацій і т.д.

В Україні система добровільного екологічного маркування товарів та послуг згідно ДСТУ ISO 14024:2002 була розроблена і впроваджена Всеукраїнською громадською організацією «Жива планета» у 2003 році в рамках реалізації проекту «Розвиток сталого (збалансованого) виробництва та споживання в Україні». Система представлена знаком «Зелений журавлик». Таким екологічним маркуванням відзначено гірський готель «Ковчег», що розташований на вершині г. Магура, на висоті 1313 м. В готелі вся енергія добувається з поновлюваних джерел: вітрогенераторів, сонячних панелей і колекторів, котла, що отоплюється дровами, дизеля-генератора. Використовувана вода - джерельна, джерело її - природний підземний басейн р. Сірет. Опалення - повітряне та водяне. Будівлю готелю споруджено з натурального дерева у вигляді перевернутого човна. Все дерево зовні і всередині покрито натуральним бджолиним воском, який зберігає природний вигляд

деревині і є більш екологічним у порівнянні з алкідними лаками. Каналізація - автономна. Стічні води надходять в септик з полями фільтрації класичного типу, який гідравлічно не пов'язаний з ґрунтовими водами. Біорозпад відбувається за допомогою висококонцентрованого ефективного ензимного препарату, який за короткий час забезпечує якісні процеси розкладання стоків [2].

З 2018 року розробкою екологічних вимог до товарів та послуг в Україні займається також громадська організація «Всеукраїнська спілка екологічного маркування «Зелена Зірка», яка, згідно з відповідною ліцензійною угодою, надає сертифікованим виробникам та постачальникам право маркування своєї продукції екологічним знаком «Зелена Зірка». Станом на початок 2020 року заклад готельного господарства в Україні даним маркуванням не відзначено.

Аналізуючи світовий досвід, до ключових тенденцій екологізації сучасних готелів можна віднести: скорочення харчових відходів, сортування сміття, відмову від використання одноразового пластикового посуду, скорочення використання паперу, водо збереження та використання альтернативних джерел енергії.

За даними Міжнародної організації з питань продовольства та сільського господарства при ООН [3], близько 1/3 світового продовольства втрачається або йде у відходи. Це не просто дані про втрати харчових продуктів, а й втрати ресурсів, що витрачені на їх виготовлення та приготування. Близько 40% всіх продуктів харчування, що потрапляють на смітник, припадають на бізнес, що орієнтований на споживачів, зокрема на ресторанний та готельний. Сьогодні превентивні заходи щодо скорочення обсягів харчових відходів повинні стати ключовими напрямками діяльності закладів сфери гостинності.

Скороченню кількості харчових відходів може сприяти запобігання їх утворенню. Перспективним у вирішенні цього питання є застосування інноваційних технологій. Набуває популярності серед готельєрів світу, особливо Європи, Азії, Близького Сходу і Африки, програма на базі штучного інтелекту - The Winnow Vision AI [4]. Інноваційна система являє собою комплекс відеокамер, спеціальних ваг і лічильників, які дозволяють відстежувати та аналізувати буквально всі дії, які відбуваються на кухні ресторанів. Система ретельно аналізує кількість інгредієнтів, які використовуються для приготування страв, а потім порівнює їх з кількістю невитрачених продуктів. Таким чином, детальний аналіз зібраних даних дозволяє розробити оптимальні заходи з використання продуктів на всіх стадіях: від закупівлі інгредієнтів до подачі на стіл. Розробники проекту вважають, що використання штучного інтелекту може дозволити скоротити кількість харчових відходів в готелях в середньому на 40...70%. При цьому заклади ресторанного господарства при готелях зможуть скоротити фінансові витрати на сировину на 3...8%.

У більшості країн світу, сортування сміття вже давно є загальноприйнятою нормою. Жителі України, а особливо жителі маленьких міст, до цього майже не звикли. Проте, готелі України, починаючи з 1 жовтня 2019 року, зобов'язані у житлових і громадських приміщеннях передбачати системи роздільного сортування сміття згідно ДБН В.2.2-20:2008, зміна №1 від 2019 року.

Папір завжди відіграв важливу роль у повсякденному житті людства. Не дивно, що і готельний бізнес до останнього часу не міг обійтися без нього. Найвідомішим готелем, який вже декілька років проводить політику скорочення використання паперу, є Four Seasons Сyprus. Кожного дня більш ніж 150 задач, пов'язаних з функціонуванням готелю, виконується без використання паперу. Готелі в Україні тільки на початку шляху відмови від паперу. Слід пам'ятати, що для виготовлення одного аркуша формату А-4 щільністю 80 г/м² необхідно 13...21 грам деревини. Відповідно для виробництва однієї пачки паперу використовується 4...6 кг деревини.

Скорочення використання паперу має не тільки екологічний аспект, а й економічний. Для прикладу, в середньому 1 пачка паперу для принтеру коштує 45-80 грн. Якщо використовувати 100 пачок в місяць, то в рік витрати на офісний папір становитимуть 54-96 тис. грн. Відповідно скоротивши витрати офісного паперу хоча б вдвічі тільки за рахунок даного ресурсу можна прогнозувати економію в 27-48 тис. грн на рік. Зменшення «паперових витрат» логічно призведе до економії ресурсів принтеру та іншої оргтехніки, за рахунок зменшення витрат на амортизацію.

Використання альтернативних джерел енергії дозволяє скоротити споживання природних ресурсів, а значить - негативний вплив на навколишнє середовище. Найбільшою популярністю користуються сонячні батареї. Вони складаються з набору фотоелектричних перетворювачів, що перетворюють енергію сонця в електричну. У багатьох зонах з постійними вітрами хорошим доповненням до сонячних батарей можуть стати вітрогенератори. В Україні є щонайменше один готель, де опалення та підігрів води відбувається за рахунок використання сонячних батарей – це 3* готельно-оздоровчий комплекс «Орхідея», м. Генічеськ Херсонської області.

Дослідження показали, що завдяки застосуванню нових екологічних методів роботи (наприклад, сонячний підігрів води) і невеликим інвестиціям в готелях і ресторанах можна скоротити споживання електроенергії на 10-25%, а споживання води - на 30% [5].

Н.І. Присяжнюк та Н.П. Лазоренко розраховано доцільність заміщення в готелі «Прем'єр Палац» (м. Київ) 25 % гарячої води централізованого постачання водою, нагрітою за допомогою вакуумного сонячного колектора. Загальна сума економії за рік дорівнює різниці між витратами готелю на оплату 2552,45 м³ гарячої води (69 937 грн), спожитої від центрального водопостачання, та витратами при використанні геліосистеми (9 067 грн). У підсумку загальна сума економії за рік становила 60 867 грн по тарифам 2015 року [6]. В 2020 році вартість 1 м³ гарячої води в 3,5 рази перевищує тарифи 2015 року, тому доцільність використання альтернативних джерел енергії стає більш вагомою.

Загалом, реалізація програми по створенню екологічного готельного продукту передбачає розроблення стратегії поступового зменшення шкідливої дії підприємства на довкілля. Така стратегія повинна передбачити ряд ефективних екологічних заходів, які націлені на зміну технологічного процесу надання готельної послуги та функціонування певних структур готельного підприємства.

Грунтуючись на аналітичних дослідженнях викладених вище, нами розроблено структурну схему створення екологічного готельного продукту, де зазначено, яким чином мають бути змінені елементи виробничого процесу, з метою надання готелю статусу «зелений» («еко»).

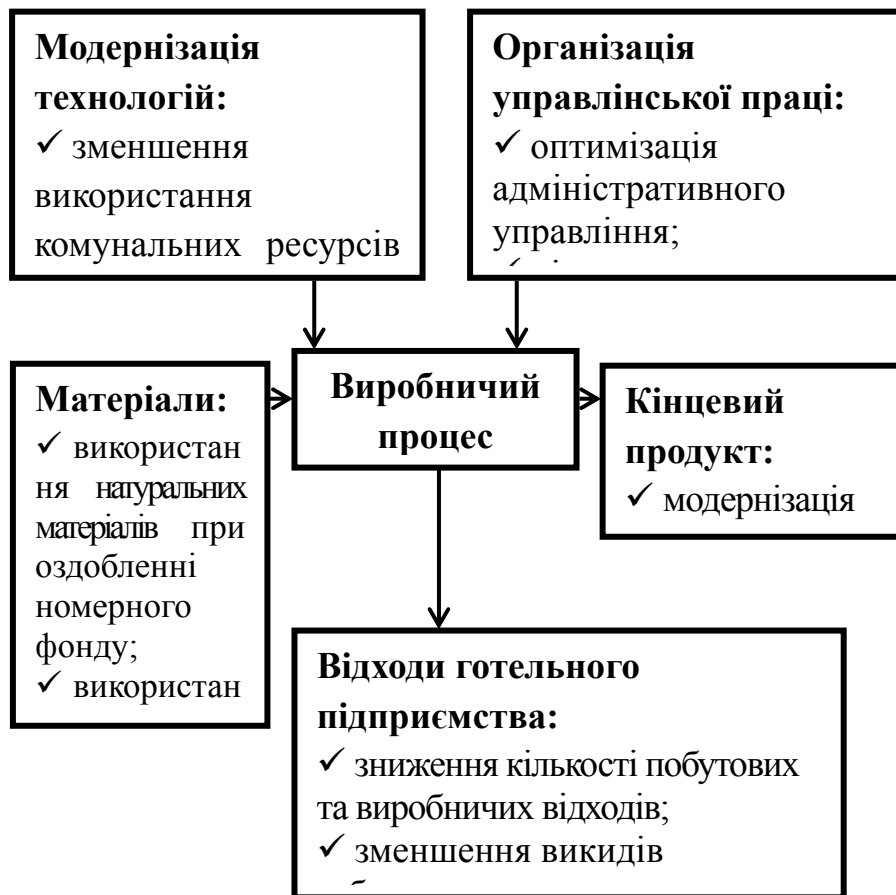

Рис. 2. Структурна схема складових елементів виробничого процесу під час впровадження екологічних інновацій в готельне підприємство

Така екологічна ініціатива є економічно ефективною, оскільки має ряд конкурентних переваг, а саме: економія комунальних ресурсів (електроенергії, теплової енергії, природного газу, водних ресурсів, тощо); позитивний вплив на брендинг готельного підприємства; розширення контингенту споживачів готельного продукту.

Висновок.

Екологізація готельних послуг у сучасних умовах набуває великого значення у зв'язку з необхідністю збереження довкілля, зростанням попиту туристів на екологічно безпечні послуги і товари.

Посилення соціально-етичної спрямованості бізнесу і посилення вимог до безпеки послуг для гостей і навколишнього оточення вже на стадії бізнес-проекування створює завдання надати впровадженій послугі необхідний та достатній рівень конкурентоспроможності з урахуванням розширеного екологічного складника.

Література.

1. Офіційний сайт міжнародної організації «Green key» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.greenkey.global>
2. Офіційний сайт еко-готелю «Ковчег» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.megura.net>
3. Офіційний сайт Міжнародної організації з питань продовольства та сільського господарства при ООН – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/save-food/en>
4. Офіційний сайт компанії Winnow – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.winnowsolutions.com>
5. Абагьянц Е. А. Экологизация гостиничной деятельности как современная тенденция развития гостиничного бизнеса / Е. А. Абагьянц // Современные научные исследования: теоретический и практический

аспект: сборник статей Международной научно - практической конференции (28 февраля 2016 г, г. Сызрань). В 2 ч. - Уфа: МЦИИ ОМЕГА САЙНС. - 2016. - Ч.1. - С. 3-8.

6. Присяжнюк Н.І. Економічна доцільність використання геліосистем на базі готелю (на прикладі ПАТ «Прем'єр Палац», м. Київ) / Н.І. Присяжнюк, Н.П. Лазоренко // Наукові праці НУХТ. – 2015. – Том 21, №1. – С. 177-181.

References.

1. The official site of the International organization «Green key» (2020), available at: <https://www.greenkey.global> (Accessed 10 April 2020).

2. The official site of the eco-hotel "Kovcheg" (2020), available at: <http://www.megura.net> (Accessed 10 April 2020).

3. The official site of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (2020) “SAVE FOOD: Global Initiative on Food Loss and Waste Reduction”, available at: <http://www.fao.org/save-food/en> (Accessed 10 April 2020).

4. The official site of the Winnow Company (2020), available at: <https://www.winnowsolutions.com> (Accessed 10 April 2020).

5. Abag'janc E. A. (2016), “Environmentalization of hotel activities as a modern trend in the development of the hotel business”, *Sovremennye nauchnye issledovanija: teoreticheskij i prakticheskij aspekt: sbornik statej Mezhdunarodnoj nauchno - prakticheskij konferencii* [Modern scientific research: theoretical and practical aspect: a collection of articles of the International scientific and practical conference], Syzran, Russia, February 28, 2016, vol. 1, pp. 3-8.

6. Prysiazhniuk N.I. and Lazorenko N.P. (2015), “Economic feasibility of using solar systems on the basis of the hotel (on the example of PJSC "Premier Palace", Kyiv)”, *Naukovi pratsi NUKhT*, vol. 21, no. 1, pp. 177-181.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2020 р.